

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr., za pol leta 1 gold. 70 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 8. februarija 1888.

Obseg: Sol v živinski krmi. — Kako gnojiti vinograde. — Vprašanja in odgovori. — Vrtnarske reči. — Razne reči. — Gospodarske novice. — Trgovinska in obrtna zbornica. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Nasledki „šnopsa“. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Sol v živinski krmi.

Sol je vsakemu želodcu potrebna; če soliš živini klajo, pomagaš želodcu, da laže prebavlja tudi slabejšo klajo, in živina ostane krepka, vesela in zdrava.

Sol je človeku, pa tudi živini potrebna. To je resnica, zoper katero se ne dá nič drugzega ugovarjati, nego to, da vsak kmet ne more živini dajati soli, ker si je revež večkrat še sam sebi ne more kupiti. „Kjer ni nič, izgubil je tudi cesar pravico“, slovi star pregovor, katerega tudi mi ne zabimo, trdeč, da je sol človeku, pa tudi živini potrebna.

Ako priporočamo torej sol za živino, priporočamo jo takim kmetovalcem, ki si morejo vsaj nekoliko soli za svojo živino kupiti, posebno živo pa jo svetujemo onim, ki so premožni kmetje.

Solna kislina (sol) je sestavni del želodčnega soka, kuha jo natura sama v želodcu živinskem, kakor človeškem. Vzemimo želodčnemu soku solno kislino, in želodec ne bo mogel več prav kuhati, — použiti živež bo obležal neprebavljen v želodcu in čevih, živina bo začela hirati, ker si ne bo mogla narejati dobre, tečne krvi, katera se le dela iz dobro prekuhane piče v želodcu in čevih.

Če dajemo torej živini soli, dajemo jej to, kar jej natura sama daje kot najpotrebnejši pomoček za prekuhovanje použite piče.

Mnogokrat vidimo živino slabo in klavrno s krmežljivimi očmi, s ščetinasto dlako in brez moči. Jed se jej upira! Bodi taka živina za molžo ali za pitanje ali za vprego namenjena, nikjer ne bo dobro storila. Poiščimo pa vzrokov, zakaj da je živina taka, in našli bomo — ako ni kakošne posebne bolezni v njej — da jej ali manjka klaje, ali da je klaja slaba, sprijena ali pa da je živina od slabega vremena in napačnega gleštanja začela hirati.

Pa kako pomagati? Kmetovalec si ne more vselej dobre klaje omisliti, če je slabo pridelal, — tudi z vremenom ne more gospodariti, da bi ne bilo mokrotno itd. Ob taci okoliščinah ni drugzega bolj gotovega pomočka zoper vse to, nego je sol.

Uže natura sama naganja živino, da rada liže slano zidovje, da včasih celó srka scalnico in da požira pohotno vse, kar je le količkaj slanega okusa, in to zato, ker čuti v sebi silno poželenje po soli ter si prizadeva, temu poželenju kakor koli zadostiti, zato se jej tudi scalnica ne gnusi, če je le slana.

Dajajmo taki živini potrebne soli, in videli bomo kmalu, kako bo od dne do dne boljša, — koliko raje bo začela tudi slabo klajo uživati, koliko bolje jo bo sedaj prekuhavala, ker jej sol nadomešča pomanjkanje slanega želodčnega soka. In ker bo raje jedla in tudi bolje prebavljala, zboljšala se bo kmalu v vsem, da jo boš komaj poznal od poprejšnje. Vse to bo storila sol, če ni, kakor smo uže poprej rekli, nikakoršne bolezni v živini.

Sol si moremo v taci okoliščinah ravno tako misliti, kakor priprego. Eno samo preslabo živinče ti ne more voza čez klanec spraviti; če mu pa priprežeš še eno v pomoč, šlo bode. Ravno taka je s soljo, ki hodi prepiclemu ali preslabemu želodčnemu soku na pomoč — v priprego.

Krmska rastlina za suho peščeno zemljo.

Po mnogih krajih imajo prav revno, suho in peščeno zemljo. Na taki zemlji pridelujejo malo, zato redijo malo živine in dobivajo malo gnoja. Koder je pa malo gnoja, tam pa sploh ni misliti, da bi zboljšali kmetije. Ako hočemo tako slabo zemljo popraviti, moramo imeti več gnoja, oziroma živine; ako pa hočemo imeti več živine, moramo pridelovati več krme. Kako pa dobivati krme? Krmo dobivamo, ako sejemo take rastline, ki dajo tudi na slabi zemlji veliko dobre

krme. Med take rastline štejemo peskovo grašico (*vicia villosa*), ki je pa drugačna od naše navadne, domače grašice. Peskovo grašico moremo sejati kot ozimno ali pa kot jaro grašico. Najbolje je sejati grašico jeseni z ržjo skupaj, ker imamo potem uže sredi meseca maja prvo košnjo. Peskova grašica z ržjo vred je izvrstna zelena piča, posebno molznim kravam. Kdor pa seje spomladi, sej konec meseca marcija ali v pričetku meseca aprila, ker prvi čas raste grašica zelo počasi. Zimska setev daje po dve dobri košnji. Ako nam peskova grašica dozori, da nam zrnja, ki je dobra krma vsakovrstni živini, in pa slame, ki je dobra za nastil ali pa tudi za krmo. — Na en hektar je sejati zraven rži 70 do 80 h/g peskove grašice. Ako nam grašica dozori, dá nam 13—17 hektolitrov zrnja na enem hektaru. Seme peskove grašice prodajata na Dunaji Wieschnitzky & Clauser (Wien I., Wallfischgasse 8) 10 h/g za 3 gld. 60 kr.; 100 h/g za 28 gld. Podoba 6. kaže peskovo grašico, podoba 7. pa strok njen.

Kako gnojiti vinograde.

Po končani trgatvi ne počiva vinščak, ampak jame takoj skrbeti za prihodnjo letino. Komaj je božja kapljica pod streho, uže pričinja kole puliti, trte obrezavati, braniti jih zimskemu mrazu, zemljati, gnoj voziti v vinograde, in kedar koli to dopušča po zimi vreme, trtam gnojiti.

Vsi razumni vinščaki priznavajo, da je važno in koristno, vinograde gnojiti, a v obče vendar gnojé premalo, gotovo za polovico premalo.

Kaj je tega krivo? Pred vsem pomanjkanje potrebnega gnoja in potem tudi zelo napačna, a žalibog, prerazširjena misel, da vinogradi laže pogrešajo gnoja nego njive. Resnično je pa tudi, da porabijo naši vinščaki mnogo gnoja, katerega privoščijo svojim vinogradom, napačno, ali ga potratijo, ker ga slabo podkopavajo. Ker zdaj prihaja čas, ko bo treba vinograde gnojiti, naj o tem nekoliko izpregovorimo, in sicer posebno razložimo, kako je to delo opravljati.

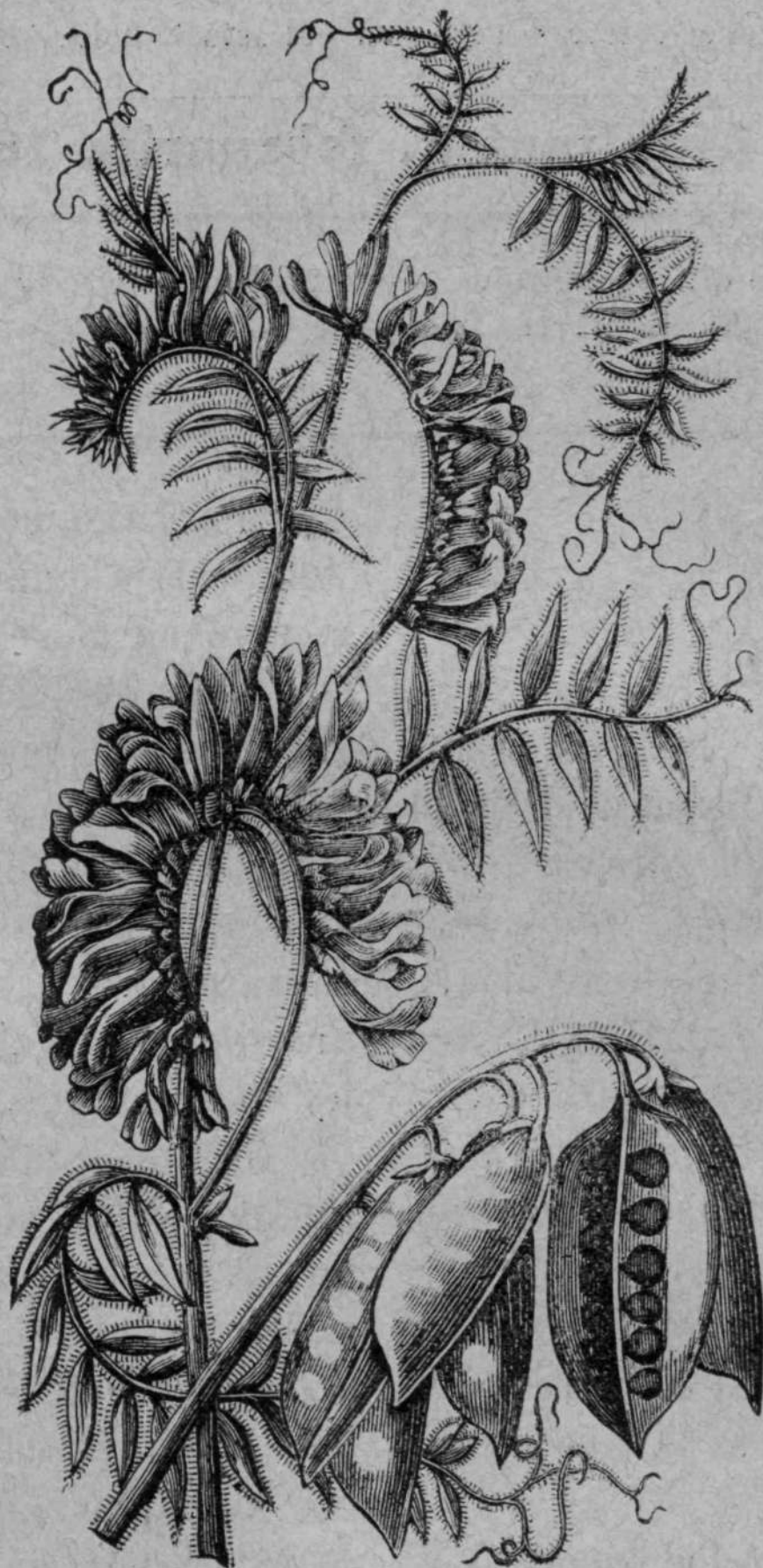
Hočemo pa samo o gnojenji z navadnim, živinskim gnojem govoriti, vse druge snovi, s katerimi ga lahko vspešno nadomeščamo, opuščamo v tej razpravi.

Kolikor načinov gnojenja v novejšem času priporočajo, skoro vsi so si v tem enaki, da se gnoj ne podkopava globoko, ampak samo od pol do enega čevlja

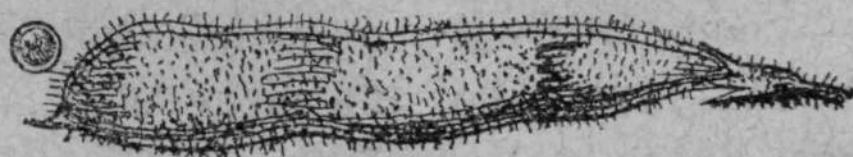
pod zemljo. Vsi načini plitvega gnojenja se pa razločujejo s tem, da se pri različnih razmerah različno gnoji. Na ravnini gnoji se drugače in v hribih zopet drugače. Navadni živinski gnoj moramo smatrati za tvarino, katera z ene strani obdrzuje trti potrebno organsko in neorgansko hrano, z druge strani pa se spreminja v humus, vsled katerega postaja svet rahlejši, da ga lahko prešinja zrak, ki je neogibno potreben, da se tvarine v njem lahko razkrajajo ali da razpadajo. Vse redilne snovi postanejo po okoliščinah

prej ali poslej tekoče. Nekatere se kar naravnost raztopijo, druge izpuhtijo iz gnoja ter te nabirajo v pokrivajoči zemlji, v kateri se od dežja tudi raztopijo. Vse raztopljene redilne snovi potopijo ali pogreznejo se pa v tla, kjer jih korenike posrkajo. Gledé na poslednji stavek ugovarjalo bi se lahko, da je Liebig dokazal, da se na površje zemlje izlite raztopnine le prav plitvo pogrezajo, ker jih zemlja sama mehanično v tem zadržuje. Če temu prav pritrjujemo, moramo si vendar misliti, da segajo redilne snovi pri vsem tem zadosti globoko, tem bolj, ker se ne pogrezajo iznad površja zemlje, ampak iz dna jamice v globočino; pot do korenik jim je torej vendar bistveno skrajšan.

(Konec prihodnjič.)

Podoba 6.

Podoba 7.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 6. Kupil sem lansko leto v Ljubljani semena krmske pese. To seme je pa slabo kalilo in rodilo tudi slabo peso. Kje naj kupim dobro kaljivega semena in katere vrste? (M. L. na V.)

Odgovor. Ker je Vaša zemlja (na Vipavskem) nekaj posebnega, in ker vemo, da je poskušal v svojem času adjunkt vinarske šole na Slapu,

g. Rohrman, z raznimi vrstami pese, obrnili smo se do njega. Gosp. Rohrman nam piše: Na Slapu je najbolj uspevala okrogla, rumena oberndorfska pesa (grosse, gelbe Oberndorfer Futterrübe). Peso smo sejali na gredice, sadiko pa presajali potem v novič prekopan soldan (lapor). Prostor je bil namreč namenjen drevesnici. Med rastjo smo zalivali peso z gnojnico. Te vrste peso sploh najbolj priporočajo, toda ne brez gnoja. — Dobrejša semena doboste od tvrdke: Wieschnitzky & Clauser, na Dunaji (Wien, I., Wallfischgasse 8).

Vprašanje 7. Večkrat sem bral v č. listu vprašanja in odgovore ter se tudi ravnal po nasvetih, tako,